

Ekonomikas ministrija

Energokopienū un aktīvo lietotāju regulējums un plānotās atbalsta programmas Latvijā

Einārs Cilinskis, Ekonomikas ministrija, Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departaments

Rīga, 20.02.2022

Ekonomikas ministrija

Atjaunojamās enerģijas kopiena –AER direktīva

Juridiska persona:

- a) kura saskaņā ar piemērojamiem valsts tiesību aktiem ir **atvērta un kurā ir brīvprātīga dalība**, kura ir autonoma un **kuru faktiski kontrolē kapitāldaļu turētāji vai biedri, kas atrodas tādu atjaunojamās enerģijas projektu tuvumā**, kuri pieder minētajai juridiskajai personai un kuras tā attīsta;
- b) kuras kapitāldaļu turētāji vai biedri ir fiziskas personas, MVU vai vietējās iestādes, tostarp pašvaldības;
- c) kuras **galvenais mērķis ir kopēju vides, ekonomisko vai sociālo ieguvumu nodrošināšana** saviem kapitāldaļu turētājiem vai dalībniekiem vai vietējām teritorijām, kurās tā darbojas, bet ne finansiāla peļņa;

Ekonomikas ministrija

Iedzīvotāju energokopiena – ETL direktīva

Tiesību subjekts:

- a) kas ir **balstīts uz brīvprātīgu un atklātu līdzdalību** un ko faktiski kontrolē tā biedri vai daļu turētāji, kas ir **fiziskas personas, vietējās iestādes, tostarp pašvaldības, vai mazie uzņēmumi**;
- b) kura galvenais uzdevums ir **sniegt vides, ekonomiskus vai sociālus labumus saviem biedriem vai daļu turētājiem vai vietējām teritorijām, kurās tas darbojas, nevis radīt finansiālu peļņu**; un
- c) kas var iesaistīties **ražošanā, tostarp no atjaunojamiem energoresursiem, sadalē, piegādē, patēriņā, agregēšanā, energoresursu uzglabāšanā, energoefektivitātes pakalpojumu sniegšanā vai elektrisko transportlīdzekļu uzlādes pakalpojumu sniegšanā vai sniegt citus energopakalpojumus saviem biedriem vai daļu turētājiem**;

Ekonomikas ministrija

Atšķirīgais energokopienų regulējums ES direktīvās

- Atjaunojamās enerģijas kopiena – tikai AER, iekārtas tuvums, sastāvā var būt vidējie uzņēmumi (Latvijas regulējumā visās energokopienās var būt vidējie uzņēmumi);
- Iedzīvotāju energokopiena (Latvijas normatīvajos aktos – elektroenerģijas energokopiena) – tikai elektroenerģijas jomā, nav teritoriālu ierobežojumu, var izmantot fosilos energoresursus;

Ekonomikas ministrija

Latvijas regulējums energokopienų, elektroenerģijas pašpatēriņa un aktīvo lietotāju atbalstam

- Elektroenerģijas neto uzskaitē un neto norēķinu sistēma;
- Aktīvie lietotāji;
- Elektroenerģijas kopīgošana;
- Energokopienas – atjaunojamās enerģijas kopiena un elektroenerģijas energokopiena;

NB! Visi šajā prezentācijā ietvertie formulējumi attiecas uz likumprojektiem un var mainīties

Elektroenerģijas neto uzskaites un neto norēķinu sistēma (ETL likums)

- **Elektroenerģijas neto uzskaites sistēma** ir kārtība, kādā veicami maksājumi par elektroenerģiju, kas saņemta no sistēmas, un kādā sadales sistēmas operators veic ieskaitu par mājstaiņniecības lietotāja objektā sistēmā nodoto un no tās saņemto elektroenerģiju. Ja saskaņā ar sistēmā nodotā un no tās saņemtā elektroenerģijas apjoma aprēķinu mājstaiņniecības lietotāja objekta pieslēguma ietvaros sadales sistēmas operatora tīklā ir nodots vairāk elektroenerģijas nekā saņemts, attiecīgo elektroenerģijas apjomu ieskaita nākamajā elektroenerģijas norēķinu periodā. Elektroenerģijas neto uzskaites sistēmas norēķinu periods ir viens kalendāra mēnesis.
- **Elektroenerģijas neto norēķinu sistēma** ir kārtība, kādā veicami maksājumi par elektroenerģiju, kas saņemta no sistēmas, un kādā elektroenerģijas tirgotājs veic ieskaitu par AER aktīvā lietotāja objektos sistēmā nodoto un no sistēmas saņemto elektroenerģiju, atbilstoši tās vērtībai.

Ekonomikas ministrija

Aktīvais lietotājs (ETL likums)

- **aktīvais lietotājs** – galalietotājs, kurš var patērēt un ražot elektroenerģiju savām vajadzībām, un iesaistīties tirgus darbībā pērkot, pārdodot un kopīgojot savām vajadzībām saražotās elektroenerģijas pārpalikumu vai iesaistoties elastības pakalpojumos, energoefektivitātes shēmās, ar nosacījumu, ka šīs darbības tirgū nav tā primārā komerciālā darbība;
- **AER aktīvais lietotājs** – aktīvais lietotājs, kurš ražo elektroenerģiju savām vajadzībām no atjaunojamajiem energoresursiem;
- **kopīgi darbojoši AER aktīvie lietotāji** - grupa ar vismaz diviem galalietotājiem, kas katrs atsevišķi ir pieslēgts pie elektroenerģijas sadales sistēmas, un kuri pēc savstarpējas vienošanās savām vajadzībām kopīgi ražo elektroenerģiju no atjaunojamajiem energoresursiem un, kuri rīkojas kopīgi vienā un tajā pašā ēkā vai teritorijā, kas atrodas vienā adresē;

Ekonomikas ministrija

Nosacījumi aktīvajiem lietotājiem (ETL likums) (1)

Divi vai vairāk galalietotāji, var kļūt par kopīgi darbojošiem AER aktīvajiem lietotājiem, ja tie ražo elektroenerģiju no atjaunojamajiem energoresursiem vismaz viena galalietotāja objektā, attiecīgais sistēmas operators ir izdevis atļauju elektroenerģijas ražošanas iekārtu pieslēgšanai paralēlam darbam ar sistēmu un, ja tie slēdz savstarpēju vienošanos par kopīgu elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamajiem energoresursiem savām vajadzībām **vienas un tās pašas ēkas vai teritorijas vienā adresē ietvaros.**

Ekonomikas ministrija

Nosacījumi aktīvajiem lietotājiem (ETL likums) (2)

Aktīvajam lietotājam un kopīgi darbojošiem AER aktīvajiem lietotājiem ir tiesības ar savām vajadzībām saražoto un sistēmā nodoto elektroenerģiju iesaistīties tirgus darbībā, tai skaitā pārdot citam elektroenerģijas tirgus dalībniekam ar noteikumu, ka minētās darbības nav aktīvā lietotāja vai kopīgi darbojošu AER aktīvo lietotāju primārā saimnieciskā vai profesionālā darbība un par attiecīgo darbību ir noslēgti visi tirgus darbībai nepieciešamie līgumi. Aktīvais lietotājs un kopīgi darbojoši AER aktīvie lietotāji var darboties elektroenerģijas tirgū ar agregatoru starpniecību, iesaistīties elastības pakalpojumos un energoefektivitātes shēmās. Aktīvais lietotājs un kopīgi darbojoši AER aktīvie lietotāji savas tiesības īsteno atbilstoši to noslēgtajiem līgumiem ar atbilstošajiem elektroenerģijas tirgus dalībniekiem un sistēmas operatoru.

Ekonomikas ministrija

Nosacījumi aktīvajiem lietotājiem (ETL likums) (3)

Aktīvais lietotājs un kopīgi darbojoši AER aktīvie lietotāji norēķinās pilnā apmērā par saņemtajiem sistēmas pakalpojumiem.

Aktīvais lietotājs un kopīgi darbojoši AER aktīvie lietotāji var slēgt līgumu ar trešo personu par elektroenerģijas ražošanas iekārtu pārvaldīšanu, tostarp uzstādīšanu, ekspluatāciju, datu apstrādi un uzturēšanu. Trešā persona nav uzskatāma par elektroenerģijas energokopieņu vai kopīgi darbojošu AER aktīvo lietotāju.

Ekonomikas ministrija

Nosacījumi aktīvajiem lietotājiem (ETL likums) (4)

- Valsts pārvaldes iestādes, plānojot jaunus politikas pasākumus, nodrošina aktīvajiem lietotājiem, kopīgi darbojošiem AER **aktīvajiem lietotājiem un elektroenerģijas energokopienām vienlīdzīgas tiesības** līdz ar citiem tirgus dalībniekiem **konkurēt par dalību atbalsta shēmās;**
- Aktīvajam lietotājam ir tiesības vienlaikus iesaistīties tikai vienā elektroenerģijas energokopienā un elektroenerģiju nodot kopīgošanai tikai šīs elektroenerģijas kopienas ietvaros.
- Kopīgi darbojošiem AER aktīvajiem lietotājiem ir tiesības nodot elektroenerģiju savstarpējai **kopīgošanai vienā un tajā pašā ēkā vai teritorijā, kas atrodas vienā adresē.**

Ekonomikas ministrija

Elektroenerģijas kopīgošana (ETL likums)

- (1) Elektroenerģijas energokopienai un kopīgi darbojošiem AER aktīvajiem lietotājiem ir tiesības elektroenerģijas kopienas vai kopīgi darbojošos AER aktīvo lietotāju līguma ietvaros, nodot savstarpējai kopīgošanai savām vajadzībām saražotās elektroenerģijas pārpalikumu, ievērojot likumā noteiktos nosacījumus.
- (2) Elektroenerģijas kopīgošanu veic elektroenerģijas tirgotājs atbilstoši noslēgtajam līgumam ar energokopienai vai kopīgi darbojošiem AER aktīvajiem lietotājiem.
- (3) Kopīgots drīkst savām vajadzībām savās ražošanas iekārtās saražoto elektroenerģiju.

Ekonomikas ministrija

Energokopiena – vispārīgā definīcija (Enerģētikas likums)

energokopiena – juridiska persona ar atvērtu, demokrātisku un brīvprātīgu dalību:

kuras mērķis ir sniegt vides, ekonomiskus vai sociālus labumus saviem biedriem vai daļu turētājiem, vai teritorijām, kurās tās darbojas;

kura darbojas enerģijas, primāri no atjaunojamiem energoresursiem iegūtas elektroenerģijas, kā arī cita veida atjaunojamās enerģijas ražošanā, tirdzniecībā, elektroenerģijas kopīgošanā, patēriņā, pieprasījumu reakcijas pakalpojumu nodrošināšanā, elektroenerģijas uzrāšanā, elektrisko transportlīdzekļu uzlādes pakalpojumu sniegšanā, energoefektivitātes vai citu energopakalpojumu sniegšanā

Ekonomikas ministrija

Energokopieniu iedalījums (Eneģētikas likums)

atjaunojamās enerģijas kopiena – energokopiena, kas nodarbojas ar atjaunojamās enerģijas ražošanu un kurai pieder, vai arī tā attīsta vai apsaimnieko atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtas, kas teritoriāli saistītas ar atjaunojamās enerģijas kopieniem;

elektroenerģijas energokopiena – energokopiena, kas darbojas elektroenerģijas nozarē;

Ekonomikas ministrija

Energokopienas - Enerģētikas likums (1)

(1) Energokopienas atbilst atjaunojamās enerģijas kopienas vai elektroenerģijas energokopienas nosacījumiem, vai arī vienlaikus abiem nosacījumiem. Energokopienas darbojas saskaņā ar šo likumu un Elektroenerģijas tirgus likumu.

(2) Energokopienas mērķis ir saražot enerģiju tās biedriem un tās primārais darbības mērķis nav peļņas gūšana.

(3) Energokopienas juridiskā forma var būt biedrība vai nodibinājums, kooperatīvā sabiedrība, kā arī kapitālsabiedrība. Pašvaldība nevar būt biedrs energokopienā, kas ir biedrība vai nodibinājums. Ja energokopiena ir kapitālsabiedrība:

1) tās statūtos noteiktie mērķi atbilst šā likuma mērķim, un tā veic energokopienas definīcijā minēto saimniecisko darbību;

2) tās statūtos ir noteikts, ka tā iegūto peļņu neizmaksā dividendēs, bet iegulda statūtos noteikto mērķu sasniegšanai.

Ekonomikas ministrija

Energokopienas - Enerģētikas likums (2)

- (4) Energokopienas biedri vai daļu turētāji var būt fiziskas personas, pašvaldības vai pašvaldību institūcijas, kā arī mazie un vidējie komersanti.
- (5) Energokopienas biedri vai daļu turētāji saglabā visas tiem noteiktās enerģijas galalietotāja un aktīvā lietotāja tiesības un pienākumus.
- (6) Energokopienas biedri vai daļu turētāji piedalās lēmumu pieņemšanā par jebkādam tiesībām, līgumiem vai līdzekļiem, kas atsevišķi vai kopā faktiski vai juridiski nodrošina energokopienā izšķirošo ietekmi vai faktisko kontroli, jo īpaši īpašumtiesībām vai tiesībām izmantot visus energokopienas aktīvus vai to noteicošo daļu, tiesībām vai līgumiem, kas piešķir izšķirošu ietekmi attiecībā uz energokopienas pārvaldes institūciju sastāvu, balsojumu vai lēmumiem.

Ekonomikas ministrija

Energokopienas - Enerģētikas likums (2)

(7) Ministru kabinets nosaka kritērijus atjaunojamās enerģijas kopienas teritoriālajai saistībai ar atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtu, kritērijus šī panta otrās daļas nosacījumiem, energokopienas statūtos obligāti nosakāmās prasības, kā arī noteikumus par attiecībām starp energokopienas biedriem un daļu turētājiem, tās pārstāvi un citiem enerģijas lietotājiem un energoapgādes komersantiem, tai skaitā sistēmas operatoru un siltumapgādes sistēmas operatoru.

(8) Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju izstrādā un publisko vadlīnijas energokopienų veidošanai, tai skaitā par ieteikumiem valsts un pašvaldību institūcijām energokopienų atbalstam un līdzdalībai tajās.

Ekonomikas ministrija

Energokopienas reģistrācija – Enerģētikas likums

- (1) Energokopienas statusu iegūst pēc reģistrācijas energokopienų reģistrā.
- (2) Būvniecības valsts kontroles birojs ir atbildīgs par energokopienų reģistra izveidošanu, uzturēšanu, administrēšanu, aktualizēšanu, pārvaldīšanu un publisko pieejamību.
- (3) Ministru kabinets nosaka energokopienų reģistrā iekļaujamās ziņas, reģistrācijas prasības un kārtību, reģistrācijas vai darbības izbeigšanas iesniegumā ietveramo informāciju, energokopienas gada pārskatos sniedzamās ziņas, kā arī kārtību, kādā energokopienų izslēdz no energokopienų reģistra vai atkārtoti reģistrē.
- (4) Ekonomikas ministrija izstrādā energokopienām, kuras izmanto tikai atjaunojamās energoresursus, pieejamas atbalsta shēmas, ievērojot komercdarbības atbalsta nosacījumus.

Nosacījumi elektroenerģijas energokopienām – ETL likums

- (1) Elektroenerģijas energokopienas biedri ir galalietotāji un aktīvie lietotāji, kas pieslēgti vienam sistēmas operatoram.
- (2) Elektroenerģijas energokopiena pirms darbības uzsākšanas slēdz līgumu ar elektroenerģijas tirgotāju par elektroenerģijas kopīgošanas pakalpojumu.
- (3) Elektroenerģijas energokopieņu veido galalietotāji un aktīvie lietotāji, kas pieslēgti sistēmai caur atsevišķu sistēmas operatora komercuzskaiti. Energokopienas nav tiesīgas iegūt un turēt īpašumā, izveidot, pirkt vai nomāt sadales elektrotīklus un tos autonomi pārvaldīt.
- (4) Elektroenerģijas energokopienas dalībnieka saražotā elektroenerģija ir kopienas īpašums līdz tās kopīgošanai likumā noteiktajā kārtībā vai pārdošanai elektroenerģijas tirgotājam saskaņā ar energokopienas un tirgotāja vienošanos

Ekonomikas ministrija

Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana – saules enerģija u.c. AER elektroenerģija

Atbalsta veids: kombinētais finanšu instruments

- Sasniedzamie rezultāti programmas līmenī:
 - Atjaunojamo energoresursu enerģijas papildu ražošanas jauda (saules enerģija u.c. AER elektroenerģija) 13 megavati
- Attiecināmās izmaksas:
 - Saules elektroenerģijas ražošanas iekārtu, akumulācijas iekārtu un ar to darbību saistīto viedo risinājumu uzstādīšana;
 - Kompetences un kapacitātes celšana atjaunojamo energoresursu un gaisa piesārņojuma jautājumos (izglītoti/sagatavoti projekta rakstītāji, ekspertu pieejamība, projektu vadītāji).

Mērķa auditorija: elektroenerģijas ražošanas komersanti, pašvaldības, elektroenerģijas energokopienas un mājsaimniecības

Finansējums: 23 490 000 EUR

- Indikatīvi pasākuma ietvaros atbalsta subsīdijas ekvivalents sastādīs 30% no projekta kopējā attiecināmā finansējuma

Atbalsta sniedzējs: Altum

Statuss: pieejams 2022.gada otrajā pusē

Ekonomikas ministrija

Kopsavilkums

- 2022. gadā plānots pabeigt normatīvā regulējama izstrāde energokopienų jomā (Grozījumi Enerģētikas likumā un Enerģētikas tirgus likumā un tiem pakārtoti MK noteikumi)
- tiks definēti nepieciešamie atbalsta pasākumi un finansiālais pamats energokopienų darbībai primāri saules enerģijas jomā;
- Papildus tiks meklēti citi investīciju resursi energokopienų atbalstam (piemēram, Modernizācijas fonds, kas tiek finansēts no ES Emisiju tirdzniecības sistēmas)
- 2022. gadā tiks izstrādāta atbalsta programma energokopienų atbalstam saules enerģijas jomā;
- Tiks turpināti dažādi projekti un semināri iesaistītajām pusēm un interesentiem.

Ekonomikas ministrija

Paldies par uzmanību!

Einars.cilinskis@em.gov.lv

Brīvības iela 55, Rīga, LV – 1519